

Cultura i Espectacles

Homenatge a un dels grans de l'arquitectura catalana

Un llibre de la periodista Pati Núñez recull els records d'una vintena de personalitats sobre la figura i l'obra de l'arquitecte

Controvertit Coderch

Montse Frisach
BARCELONA

José Antonio Coderch (1913-1984) és una de les figures indiscutibles de l'arquitectura catalana del segle XX. Considerat un racionalista però amb un estil molt personal, és l'autor d'edificis tan icònics com ara les torres de La Caixa i els edificis Trade a la Diagonal de Barcelona, la seu de l'Institut Francès i la casa de La Barceloneta. Però en contraposició a la importància i influència de la seva obra arquitectònica, la bibliografia sobre Coderch és escassa, sobretot en els últims anys. Ara, fonamentalment dirigida a un públic no especialitzat, acaba de publicar-se *Recordando a Coderch* (Librooks), de la periodista Pati Núñez, que recull 21 entrevistes a personalitats i col·laboradors que van conèixer l'arquitecte de prop i que aporten els seus records sobre el personatge. «És un llibre per a no arquitectes, més per descobrir el personatge que hi havia darrere l'arquitectura», explica l'autora del llibre.

I quin personatge! Ningú nega la seva genialitat com a arquitecte, el seu amor pel treball i la seva honestat i independència davant els projectes. O la manera elegant d'integrar els exteriors i els interiors i de tenir en compte sobretot les necessitats de l'usuari, dins d'un contenidor elegant. Però també apareix en aquest llibre, amè i ple d'anècdotes, el caràcter controvertit del personatge, a qui no li costava gens insultar o tenir actituds agressives. Una anècdota repetida en el volum, per exemple, és

Jordi Ros, Elina Vilà, Pati Núñez, Helio Piñón i Oriol Bohigas, a l'obra de Coderch a l'Escola d'Arquitectura ■ JOSEP LOSADA

quan, enfadat pel tracte que l'Ajuntament barceloní havia donat a un projecte, es va plantar a la plaça Sant Jaume, va demanar veure l'arquitecte municipal, li va donar una bufetada i va marxar. «Quan va tornar al despatx, li van preguntar què havia fet: «El que he dit, pegar-li una hòstia!», explica en el llibre Òscar Tusquets.

El que també recorda l'arquitecte com un personatge provocador és Oriol Bohigas, director de l'Escola d'Arquitectura de

El volum inclou un epíleg d'Elina Vilà sobre el projecte inèdit de Coderch 'L'Herència'

Barcelona quan se li va encarregar a Coderch l'ampliació de la facultat a finals dels anys setanta. Justament als corbs corredors d'obra vista i al gran vestíbul que fa de distribuïdor de les aules, concebuts per Coderch, Bohigas, als seus 91 anys, explica que el primer esborrany de l'ampliació que Coderch li va presentar estava fet amb tiralínies, tinta xina i llapis, i que va anar acompanyat d'una "explicació molt senzilla": "Coderch em va explicar que les aules tenien la forma de cascos de soldats alemanys de la Segona Guerra Mundial."

Ideologies diverses

Malgrat que Coderch era conegut com a home de dretes, ningú va discutir a l'escola l'encàrrec de l'ampliació. "Tothom estava d'acord que Coderch era el gran mestre de l'arquitectura catalana. Jo mateix,

que sóc d'esquerres, era personalment molt partidari de l'encàrrec perquè sabia que el resultat seria molt bo."

Així que les discrepàncies ideològiques evidents entre els dos arquitectes no van posar pals a les rodes al projecte, que Coderch no va poder veure acabat, ja que va morir el 1984. També recorda que de vegades, en les seves visites a l'escola, deixava sobre la taula de manera molt visible el diari *El Alcázar*, d'ideologia d'extrema dreta. "Ho feia per provocar", diu l'arquitecte.

A Bohigas també li "feia ràbia" que Coderch no parlés mai català. Pati Núñez hi afegeix que el més paradoxal és que, malgrat que Coderch era considerat del règim, mai rebia encàrrecs oficials, segurament per la seva llibertat creativa: "Al final de la seva vida va acabar dient a Bohigas que era la primera

persona que li havia acabat fent un encàrrec per a una institució pública."

El també arquitecte Helio Piñón, que era sotsdirector de l'escola en l'època de l'ampliació, remarca d'aquesta obra "l'austeritat, la utilització de materials senzills". "Coderch tenia una fòbia especial al bloc racionalista de l'arquitectura moderna, perquè els considerava uns comunistes", assegura. Precisament, amb motiu de la celebració enguany del bicentenari de l'Escola d'Arquitectura, el seu director actual, Jordi Ros, ha anunciat que l'espai exterior de Coderch es vol convertir una illa d'arquitectura.

'L'Herència'

El llibre, que entre altres inclou testimonis de Josep Maria Ballarín, Josep Benedito, Federico Correa, Miguel Milà, Rafael Moneo i Joan Margarit, té un epí-

José Antonio Coderch, que ara es recorda en el llibre de Pati Núñez, vist pel fotògraf Antoni Bernad ■ ANTONI BERNAD

leg dedicat a un projecte que va tenir obsessionat Coderch els seus últims anys: *L'Herència*. Es tracta d'un projecte inèdit, en què l'arquitecte buscava de trobar una fórmula que permetés atorgar flexibilitat d'espai als habitatges en cas que canviessin les necessitats dels usuaris. "A *L'Herència* buscava com connectar habitatge en horitzontal però també

L'APUNT

Angle Editorial, la poètica i Aristòtil

David Castillo

Des de la seva fundació, el 1992, Angle s'ha convertit en un dels segells imprescindibles per entendre la literatura catalana del canvi de segle. A part de la col·lecció de narrativa, el segell ha esdevingut, juntament amb Adesiara, un dels principals impulsors de l'assaig i la literatura clàssica. La col·lecció El Far arriba al número 29 amb un text fonamental, *Poètica*, d'Aristòtil,

encara avui de referència en el món universitari. Tenim la traducció de Joan Leita per a Edicions 62 i la clàssica de la Bernat Metge, però una cultura treu múscul a través dels llibres importants reeditats i presentats a les noves generacions, tal com passa amb aquesta versió d'Àngel Martín en edició de butxaca. És tan llaminera que cal tenir-la ben a prop. Inspira.

Valentí Puig retrata els símptomes d'una societat en transformació a 'El bar de l'AVE', fruit de l'observació

Les formes del desconcert

Valèria Gaillard
BARCELONA

Som a l'any 2015, i el Nèstor Grau és un financer barceloní que sovint agafa el TAV per plantar-se a Madrid per feina. Aquest home "indiferent i gandul" –en paraules de Valentí Puig– és el protagonista d'*El bar de l'AVE* (Proa), la nova novel·la de l'escriptor, poeta i assagista mallorquí. "El bar de l'AVE representa aquesta sensació que dona l'anar i venir entre Madrid i Barcelona, i sobretot la tornada al vespre, quan la gent està cansada i tens la impressió tangible del desconcert que viu la societat espanyola i també la catalana." Valentí Puig coneix bé el recorregut perquè va viure uns anys a Madrid. "A través de les converses de la gent, la manera de parlar, l'ús hipnòtic del mòbil i aquest paisatge que travesses com en una bombolla, atàvic i nou alhora, amb polígons industrials i rierols sense aigua, veus els símptomes d'un canvi d'època."

La novel·la té tres potes. Barcelona, Madrid i –com no podia ser d'una altra manera– Mallorca, on el protagonista estiuja. "Representa el paradís de la infància, un indret que s'ha degradat amb l'arribada massiva del turisme, i ara està corcat per la corrupció, ja que, quan els diners es fan tan ràpid, sol haver-hi joc brut." Pel que fa a Barcelona, "és una ciutat que constantment està fent giragonses, pot ser frívola i tràgica alhora; és la ciutat de l'anarquisme i dels temples expiatoris".

Valentí Puig és autor d'una trentena de títols ■ ORIOL DURAN

Madrid hi apareix com un pol de corrupció a través d'un expolític corrupte i corruptor. El lligam entre aquests vèrtexs és el Nèstor, al voltant del qual es desplega un ventall de secundaris que donen vida i color a la història, com ara Ruta, l'antic company de classe; el Llambí, el soci amb qui té un despatx a Gal·la Plàcidia, o bé l'Anita Ochoa, l'esposa melòmana i rica que ha fundat l'Acadèmia Harmònum d'excel·lència musical, sense oblidar les cinc germanes, que cadascuna és un món. "Els personatges secundaris són fascinants perquè t'agafen la mà, per això m'agrada molt Balzac o Dickens, i en canvi el Nouveau Roman ha prescindit dels personatges".

Un que té un pes espe-

cial és el professor, el pare de Nèstor i professor d'antropologia filosòfica. "El professor és un home que ha fet la guerra i l'ha guanyada i alhora és el gran perdedor; té una visió idealista de la pàtria, però és un home fracassat." En aquest punt, l'escriptor es fa creus que encara es parli de "bons i dolents" de la Guerra Civil: "Molts van lluitar en un bàndol o altre segons la situació geogràfica on estaven, és l'arbitrarietat de la guerra, és el Vichy català."

El procés, també

Joves que no arriben a mileristes, cuiners que se suïciden arrossegats pel "narcisisme de la nova cuina", noies que ja no llegeixen novel·les de templiers sinó que només miren el

mòbil, fills de bona casa que acaben fent-se de la CUP... Valentí Puig retrata això i també un tema pelet com és el procés. "Vaig donar moltes voltes sobre si incloure la política en la novel·la, perquè la pot fer malbé, però aleshores vaig optar per una perspectiva estratosfèrica i vaig voler reflectir la fricció que han viscut les famílies arran del procés." És clar que, des d'aquesta perspectiva, tot sembla volàtil i irrisori.

Més que mirada desencantada, però, Valentí Puig defensa que escriu a favor de la vida: "És un món on hi ha el bé i el mal, no tot és relatiu." Això sí, l'escepticisme treu el nas: "En aquesta vida és millor creure en poques coses més que no pas en moltes, i així no es desgasten." ■

en vertical. Ell era partidari de canviar els habitatges a mesura que les famílies anaven canviant", explica Elina Vilà, autora d'un article al final del llibre sobre la descoberta del projecte.

Coderch va deixar la documentació del projecte als seus fills, però fins fa ben poc els plànols no havien sortit a llum. El projecte es va mostrar per primer cop en l'exposició so-

bre Coderch que va comissariar Elina Vilà i que va tenir lloc a finals del 2014 a l'espai Minim de Barcelona. En el marc de la mostra també es va projectar un documental que recull una part dels testimonis, que ara s'han inclòs en el llibre, que en certa manera tanca una trilogia formada per l'exposició, el documental i la publicació. ■